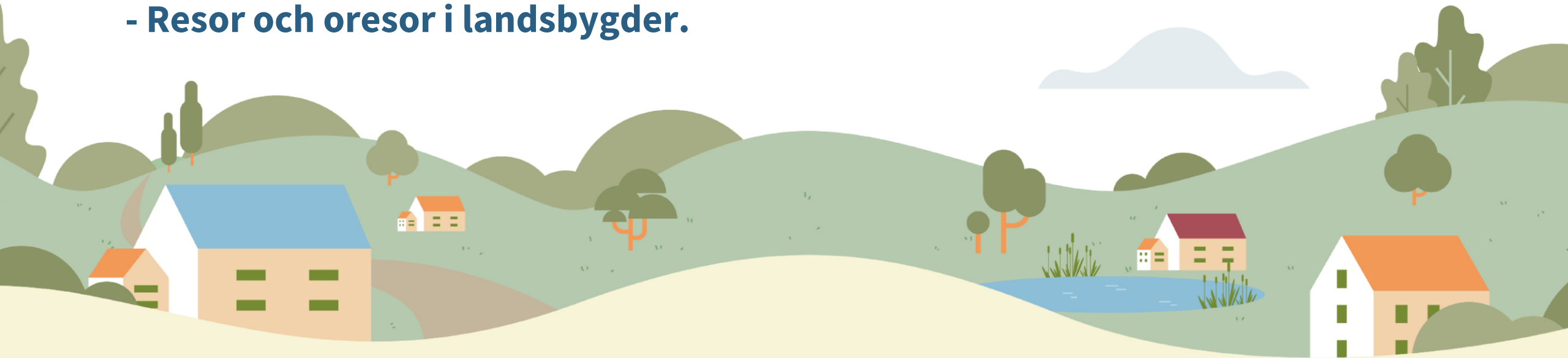

ROR i LAND

- Resor och oresor i landsbygder.

Fyrbodal

Energimyndigheten

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

skaraborgs
kommunalförbund

REGION
KRONBERG

BÄSTA LIVSPLATSEN
Region Halland

RI
SE

STOCKHOLM SCHOOL
OF ECONOMICS

ivl
SVENSKA
MILJÖINSTITUTET

Trivector

Paydrive®

Folkets Hus
och Parker

Telia

Landsbygdsmiljöavtal

Modell för organisering och finansiering av tillgänglighets- och mobilitetsåtgärder i landsbygdskommuner

Emma Lund, Trivector Traffic

Anders Roth, IVL Svenska miljöinstitutet

Upplägg

- Presentation av RORiLand
- Syfte och bakgrund till (del)projektet
- Metod
- Slutsatser från fokusgrupperna och webbenkäten
- Slutsatser från WS/intervjuer med tjänstepersoner och politikerintervjuer
- Slutsatser kring behov
- Förslag till avtalslösning
- Vidare arbete

Syfte med denna del av RORiLand-projektet

- Studera utformning och innehåll av landsbygdsmiljöavtal
- Acceptans för trafikens klimatomställning på landsbygd
- Kan förutsättningarna att bo och arbeta på landsbygden stärkas genom kombinerad mobilitet, grannskapskontor och annan lokal service?

Bakgrund

- De åtgärder som genomförs för att underlätta transportsektorns klimatomställning gynnar framförallt boende i städer, medan höjda drivmedelspriser drabbar landsbygdsbor utan fungerande alternativ
- Ökad delaktighet i omställningen behövs för att skapa acceptans
- Andra föreslagna acceptansåtgärder missar hållbar resande

Stadsmiljöavtalen

- Möjlighet för kommuner och regioner att söka stöd för åtgärder som leder till:
 - en ökad andel persontransporter med kollektivtrafik eller cykeltrafik
 - hållbara godstransportlösningar.
- Förutsättning för stöd är att motprestationer genomförs som bidrar till hållbara transporter eller ökat bostadsbyggande.
- Exempel:
 - stöd för cykelbana – motprestation att smalna av körfält för bilar
 - stöd för bättre kollektivtrafikinфраstruktur – motprestation att bygga nya bostäder i kollektivtrafiknära läge
- Introducerades 2015, ingen ny finansiering efter 2023

Vilka stöd finns idag - exempel

[Startsida](#) / [Stöd](#) / [Lokalt ledd utveckling genom Leader](#) /

Leader 2023-2027

[Sök finansiering](#) [Guider och verktyg](#) [Statistik och analy](#)

[Tillväxtverket](#) / [Seminarier och nätverk](#) / [Nätverk och samverkan](#) / [Regional och lokal samverkan](#) / [Regional sam](#)

Regional samordning kommersiell service

Bredbandsstöd

Målen för den svenska bredbandsutbyggnaden är högt ställda. Marknaden har nått långt men det behövs bredbandsstöd för att nå målen. Därför har PTS i uppdrag av regeringen att utlysa bredbandsstöd med start tilldelningsår 2020.

REGIONAL PLAN FÖR TRANSPORTINFRASTRUKTUREN I VÄSTRA GÖTALAND 2022-2033

Regionala serviceprogrammen

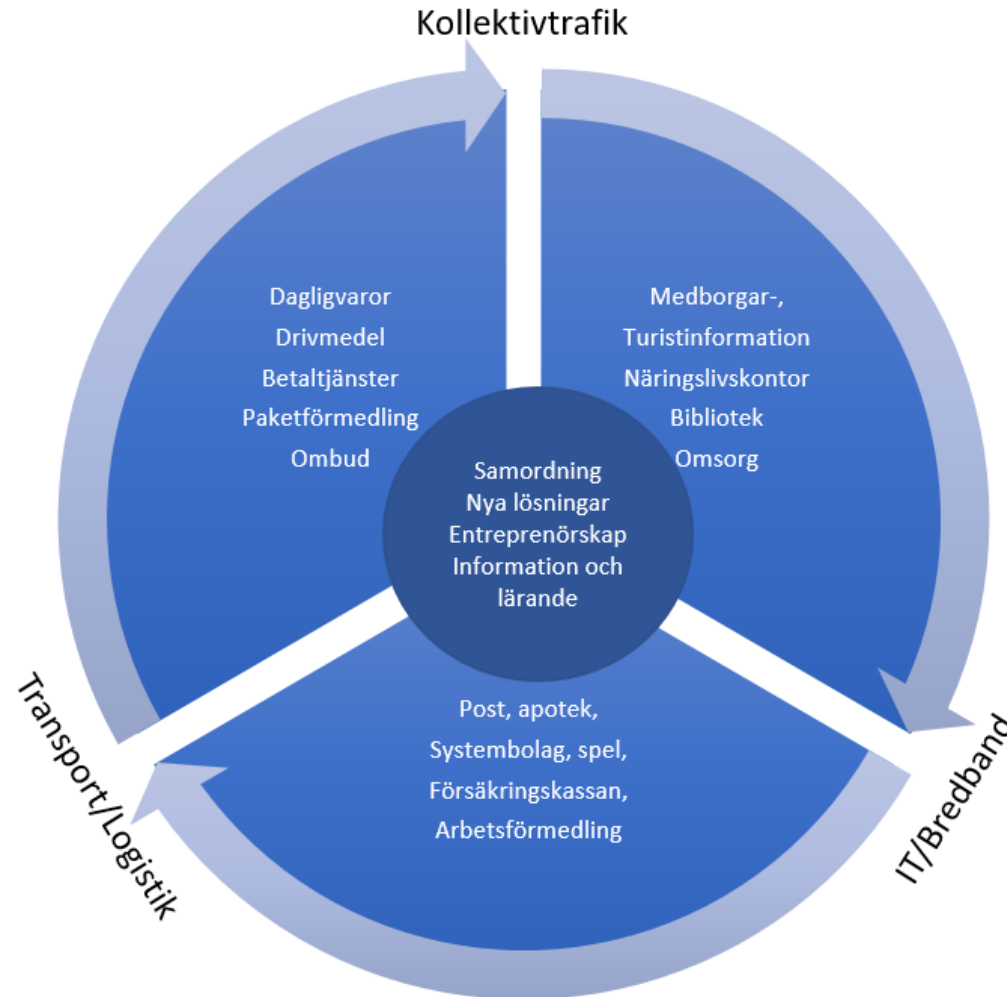
REGIONALT SERVICEPROGRAM (RSP)
för landsbygds- och skärgårdsområden i Västra Götaland

2023 - 2030

- Ge god tillgång till kommersiell service
 - Stärka samordning och prioritering av av olika statliga stöd
 - Samverkan mellan kommun, region och stat
-
- Dagligvaror
 - Drivmedelsstationer
 - Paketombud
 - Apotekombud
 - Betaltjänstombud

Hur dagens stödformer hänger ihop - enligt Tillväxtverket

Koncept för landsbygdsmiljöavtal

- Avtal mellan aktörer nationellt, regionalt och på kommunnivå
- Stöd till åtgärder och motprestationer
- Bredare scope med åtgärder för ökad tillgänglighet som service
- Tillgänglighet (närhet), inte bara mobilitet som infrastruktur och kollektivtrafik
- Större effekt med åtgärder i paket än var för sig

Bakgrund: Rättvis tillgänglighet

- Sjöbo, Orsa och Vilhelmina
- Fokusgrupper med boende och tjänstepersoner för att diskutera utmaningar och lösningar
- Tre fallstudier med stora skillnader men också gemensamma nämnare:
- God tillgänglighet i huvudorten
- Sämre tillgänglighet för boende på landsbygden eller i mindre orter
- Kollektivtrafiken viktig men brister i kvalitet

Exempel på möjliga åtgärder för landsbygder

Åtgärder för att minska behovet av att resa

- Ökad lokal service
 - Ekonomiskt stöd för att hålla t.ex. livsmedelsbutiker, skolor och vårdcentraler öppna i mindre orter
 - Service kommer till medborgarna – t.ex. specialister kommer till lokala vårdcentralen, läkare på iPad till äldre med hemtjänst, bokbuss
 - Stöd till grannskapskontor, där man kan jobba på distans tillsammans med andra
 - Hemkörning av varor/leverans till servicepunkt
- Bättre digital tillgänglighet
 - Utbyggt bredband
 - Nya digitala lösningar – t.ex. lokala servicekontor med personal som kan hjälpa till att koppla upp till möten med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket osv

Grannskapskontor

Exempel på möjliga åtgärder för landsbygder

Åtgärder för att skapa alternativ till bilen

- Stöd till kollektivtrafiken
 - Ökat turutbud
 - Bättre anropsstyrd trafik med högre tillförlitlighet
 - Bättre bytespunkter för kollektivtrafiken (t.ex. möjlighet att vänta inomhus)
 - Bättre skyltning
- Stöd till infrastruktur
 - Cykelvägar inom och mellan större orter
 - Bygdevägar/bymiljövägar: breda vägrenar för gående och cyklister, smalare körfält för bilar i mitten
 - Pendlarparkering vid viktiga hållplatser
 - Cykelvägar till hållplats och säker cykelparkering
- Nya mobilitetstjänster
 - Bilpool
 - Elcykelpool
 - Samåkningstjänst

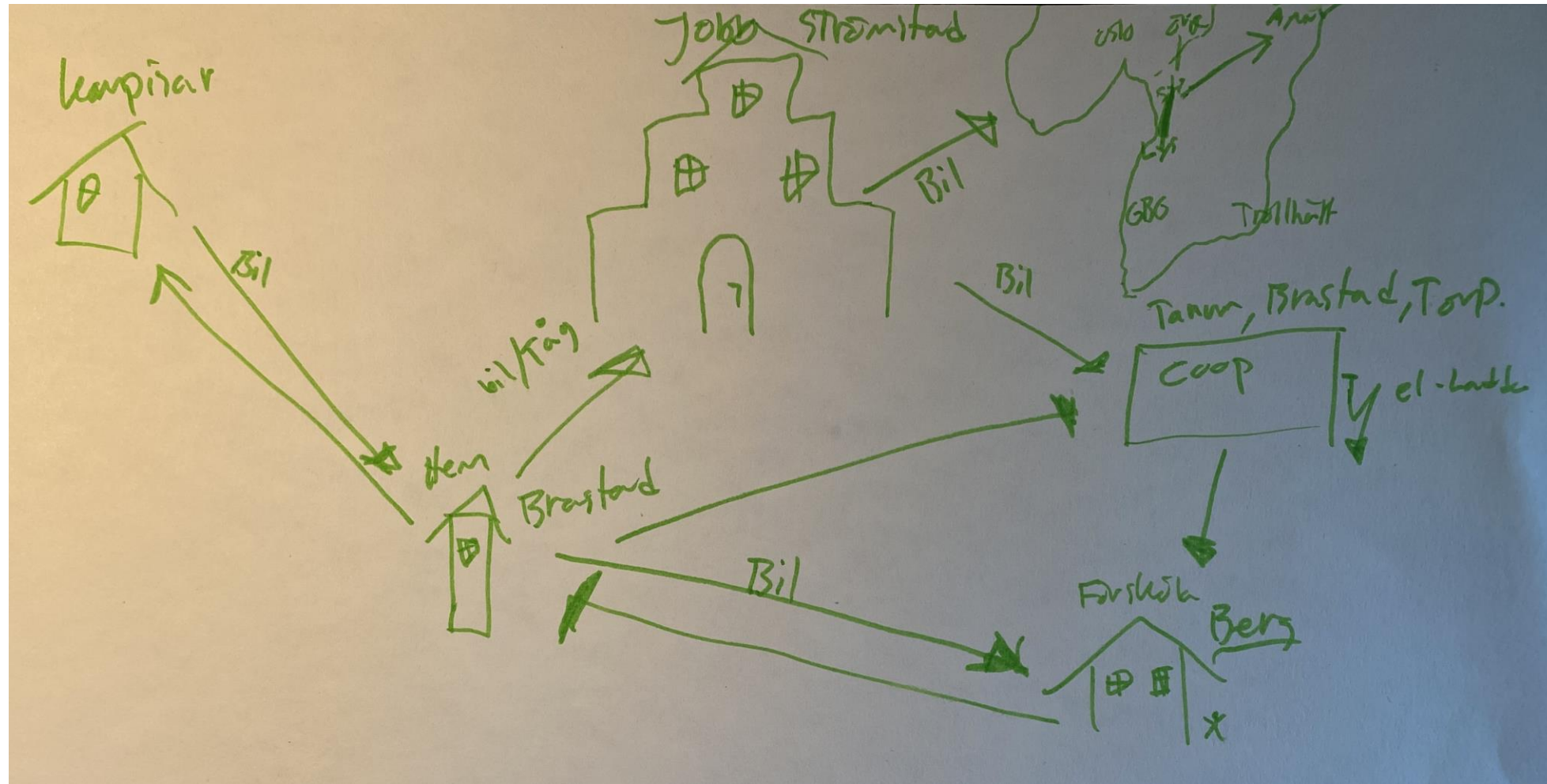
Bygdeväg

Fokusgrupper – för att ytterligare förstå behoven

- Sex fokusgruppsintervjuer
- 3 i Brodalen + 3 i Dals Långed
- Totalt 16 deltagare

Vardagskartor: Hur reser du idag?

Rangordning av åtgärder

Exempel på möjliga åtgärder för landsbygder

Åtgärder för att minska behovet av att resa

- Ökad lokal service
 - Ekonomiskt stöd för att hålla t.ex. livsmedelsbutiker, skolor och vårdcentraler öppna i mindre orter ●●
 - Service kommer till medborgarna – t.ex. specialister kommer till lokala vårdcentraler, läkare på iPad till äldre med hemtjänst, bokbuss ●
 - Stöd till grannskapskontor, där man kan jobba på distans ●●
 - Hemleverans av varor
- Bättre digital tillgänglighet
 - Utbyggt bredband
 - Nya digitala lösningar – t.ex. lokala servicekontor med personal som kan hjälpa till att koppla upp till möten med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket osv

Ytterligare förslag på åtgärder

- tåg ●●●●
- wifi buss
- säkra byten
- lokala taxibolag ●●
- hemleverans tjänster & veterinär ●●●

Åtgärder för att skapa alternativ till bilen

- Ekonomiskt stöd till kollektivtrafiken
 - Ökat turutbud ●●●●●●●●
 - Bättre anropsstyrd trafik med högre tillförlitlighet ●●
 - Bättre bytespunkter för kollektivtrafiken (t.ex. möjlighet att vänta inomhus) ●●
 - Bättre skyltning ●●
- Nya mobilitetstjänster
 - Bilpool ●●
 - Elcykelpool ●●
 - Samåkningstjänst ●●●●
- Stöd till infrastruktur
 - Cykelvägar inom och mellan större orter
 - Bygdevägar/bymiljövägar: breda vägrenar för gående och cyklister, smalare körfält för bilar i mitten
 - Pendlarparkering vid viktiga hållplatser ●●●●
 - Cykelvägar till hållplats och säker cykelparkering

Slutsatser från fokusgrupper

- Tillgängligheten utan bil är väldigt låg i landsbygdskommuner, framförallt för boende utanför kommunhuvudorten
- Tillgång till lokal service är viktigt för ett fungerande vardagsliv
- Kollektivtrafiken är en livlina för människor utan bil. Viktigt med fungerande byten.
- Cykelinfrastruktur (och säker parkering) underlättar hållbar pendling
- Förslag: "Vänd på tänket" – ta servicen till medborgarna (t.ex. vård)
- Lokalt engagemang gör stor skillnad

Webenkät

- 550 personer över 18 år
- SKR:s kommungrupper: pendlingskommun nära mindre tätort, landsbygdskommun, landsbygdskommun med besöksnäring
- Spridning i ålder, utbildning, geografisk täckning, sysselsättning, kön

Slutsatser från webenkäten

- Bilen dominerande färdmedlet - 83 %
- Lokal service högst på önskelistan för att minska behov av resa
- Ökat turutbud viktigast för kollektivtrafiken följt av tillförlitlighet
- Mobilitetstjänster lägre skattade - samåkning främst
- Staten, kommuner och regioner störst ansvar för omställningen - men...

Mera webenkät

- 12 % har fungerande kollektivtrafik men 6 % använder den för vardagens resor
- 21 % i åldersgruppen 18-29 använder kollektivtrafik
- Cykelvägar inom och mellan orter viktigaste åtgärden för att skapa alternativ till bilåkande sett till infrainvesteringar, men elcykel har låg prio bland mobilitetstjänster
- 30 % har hög/mycket hög vilja att byta till annat färdmedel

Några nedslag

Lösningar för
anropsstyrda
turer

Det här är
inte lätt

Dalatrafik är
värdelösa

Bra
undersökning

Tror inte på
klimathysterin

Fästingar är
ett otyg

Det måste
finnas
alternativ

Digital workshop med tjänstepersoner

- Tjänstepersoner från kommuner, kommunalförbund och regioner
- Kan landsbygdsmiljöavtal vara ett intressant styrmedel?
- Vilka åtgärder skulle kunna vara relevanta att inkludera?
- Hur skulle avtalen kunna utformas för att fungera i praktiken?

Kan landsbygdsavtal vara intressant?

- Ja - stöden idag är spretiga och det vore bra att ha ett mer sammanhängande system.
- Relevant att teckna avtal som sträcker sig över en avgränsad tidsperiod om man ska ge stöd för drift och inte bara investeringar

Prioriterade åtgärder

- Många likheter med svaren från fokusgrupperna
- Prioriterade åtgärder:
- Stöd till lokal service, satsningar på kollektivtrafik och utbyggnad av infrastruktur som gynnar hållbart resande, exempelvis i form av bygdevägar. Stöd till utbyggnad av bredband. Platsutveckling!
- Nya förslag: Samordna service i knutpunkter för att nyttja resurser smartare, arbeta med förutsättningar att resa hållbart även inom tätorten.
- Tveksamhet kring behovet av att satsa på mobilitetstjänster och samåkning, mycket samåkning sker informellt mellan grannar och bekanta redan idag.

Hur kan avtalen utformas?

- Olika parter roller och rådighet över olika satsningar och olika typer av finansiering behöver samordnas.
- Det handlar inte heller bara om kommunernas och regionens roll, utan även näringslivet och ideell sektor behöver involveras i satsningar på lokal service, grannskapskontor och platsutveckling.
- Oavsett om man tänker sig en förhandling eller ett ansökningsförfarande är det viktigt att det är enkelt för kommunerna eftersom små kommuner inte har resurser att lägga tid på en omfattande process.

Politikerintervjuer

- Intervju med politiker från kommun, region, nationell nivå
- Alla riksdagspartier representerade utom (L)
- KS-ordförande i Lysekil (S) och Bengtsfors (M)
- Ordförande i Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden VGR (V)
- Ordförande i Miljö- och regionutvecklingsnämnden VGR (MP)
- Miljö/landsbygdspolitisk talesperson för Centerpartiet, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna

Om konceptet

Spännande

Möjligen

Beror på syftet

Jätteintressant - tror
mycket på idén

Uppskattar
konceptet

Intressant X
2

Fler synpunkter

- Intresset tydligt större än ointresset, flera vill höra mer om resultaten
- Förståelse för att insatser för landsbygder behövs
- Tillgänglighetsåtgärder minst lika viktiga som mobilitet, om inte viktigare
- Svagt intresse och liten kunskap om mobilitetstjänster och grannskapskontor
- Svårt intresse för statliga servicekontor, hellre bättre digital service
- Kommunpolitiker - större fokus på platsutveckling och samarbete med näringsliv och idéburen sektor
- Kommuner ser gärna förhandlingslösning för inflytande

Koncept för landsbygdsmiljöavtal

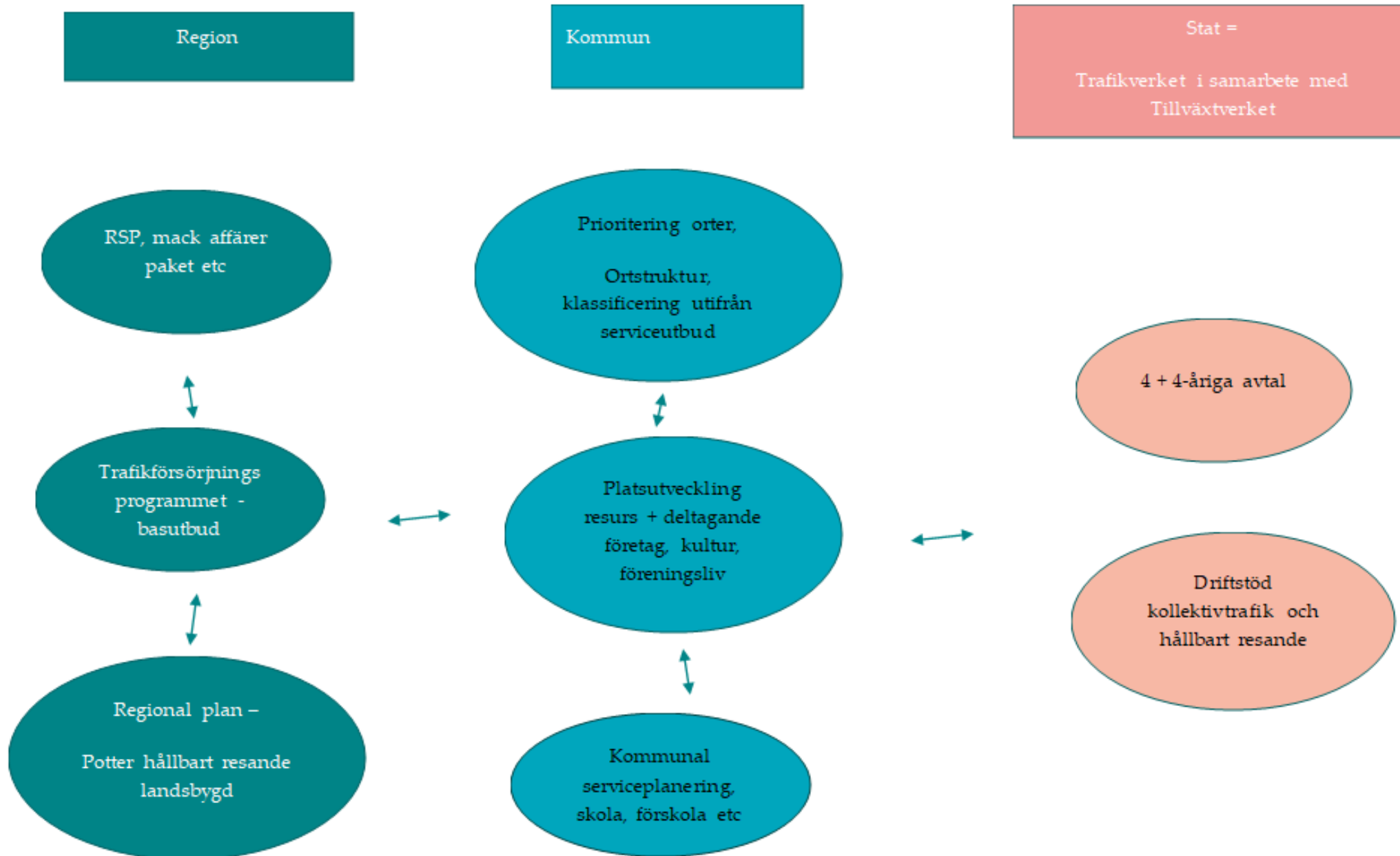
- Avtal mellan aktörer nationellt, regionalt och på kommunnivå
- Stöd till åtgärder och motprestationer
- Bredare scope med åtgärder för ökad tillgänglighet som service
- Tillgänglighet (närhet), inte bara mobilitet som infrastruktur och kollektivtrafik
- Större effekt med åtgärder i paket än var för sig

Slutsatser kring behoven

- Viktigt att involvera landsbygdsbor i transportsektorns klimatomställning
- Arbeta med tillgänglighet på olika sätt – både mobilitetsutbud och åtgärder för minskat behov av att resa
- Inte bara finansiering som behövs (för servicestöd)
- Koordinera stöd som redan finns kring både service och mobilitet
- Platsutveckling viktigt
- Ta med många olika aktörer, även näringsliv och ideell sektor

Slutsatser kring avtalen

- Det finns hos alla grupperna ett tydligt intresse för ett landsbygdsmiljöavtal som tecknas mellan kommun, region och stat innehållande åtgärder både för lokal service och hållbart resande.
- Kommuner och regioner förhandlar med syfte att samordna det regionala serviceprogrammet med platsutveckling, kollektivtrafik samt infraåtgärder som cykelvägar och säkra bytesplatser.
- Kommun/region söker stöd från staten för drift av kollektivtrafik och hållbart resande kopplat till kollektivtrafiken.

Vidare arbete

- Projekt VGR 2024-2025 - Regionala avtal kopplade till klimatlöftena inom Klimat2030
- Ansökan till Energimyndigheten 29 maj